

Вітаємо з ювілеєм!

Українська “Калинка” в Молдові

Таку поетичну назву має дитячий садок з шістдесятилітньою історією, розташований на одній із центральних вулиць міста Кишинев. Сьогодні – це єдиний дошкільний заклад правобережної Молдови, де протягом двадцяти років виховують дітей українською мовою.

Що вибере людина: добро чи зло, істину чи брехню, свободу чи рабство, діяльність чи пасивне споглядання – залежить від її мети, волі, обізнаності, творчої ініціативи, тобто від різнобічного розвитку духовного світу людини. А духовність особистості починається з колискової пісні. Перші її уроки дитина отримує в сім'ї, в дитячому садку, пізніше розвиває і

збагачує під час кожного шкільного заняття. Видатний педагог Василь Сухомлинський зазначав: «Духовне життя дитини повноцінне лише тоді, коли вона живе у світі гри, казки, музики, фантазії, творчості. Без цього вона – лише засушена квітка».

У дитячому садку «Калинка» весь навчально-виховний процес здійснюється таким чином, щоб діти жили здатними із реалій складного життя зачерпувати іскри Краси, Добра,

Віри й Любові, змогли б стати на шлях Справедливості з безперечним правом і повною відповідальністю за свій вибір.

Невеличкий, але досвідчений педагогічний колектив «Калинки», очолюваний Ольгою Олександрівною Соколовою, усвідомлюючи своє високе покликання і відповідальність

перед суспільством, сьогоднішнім і майбутнім, працює натхненно, творчо, цілеспрямовано. Тут вивчення мови органічно поєднується з пізнанням рідної культури, звичаїв і традицій, якими дуже багатий український народ. Народні пісні, ігри, жарти, казки у виконанні маленьких аматорів – краса кожного заходу. Вони зворушують, викликають подив і захоплення присутніх, примушують замислюватись над ідеалами життя.

У колективі склалися свої традиції, нагромадився певний досвід. Не випадково, саме тут проводяться методичні об'єднання та республіканські семінари. Їх тематика і зміст створюють духовне інформаційне поле через співпрацю, співтворчість згідно з ідеалами розумного, доброго, вічного.

Так, наприклад, про важливу роль усної народної творчості у вихованні дітей раннього віку йшлося на методичному об'єднанні «Народознавство в дошкільному закладі»; про значення рідної мови у формуванні особистості — під час республіканського семінару «Вивчення рідної мови і її виховні функції на заняттях із розвитку мовлення у старших та підготовчих групах». Випускники дитячого садка «Калинка», а їх уже понад 120, продовжують навчання в ліцеї імені Михайла Коцюбинського, і, як підкреслюють педагоги ліцею, працюючи з ними надзвичайно приємно.

Не раз чули вихователі слова вдячності і від батьків малят за чуйність, за добро, за ті великі зусилля, які доводиться докладати невеликому колективу ентузіастів у створенні умов для всебічного розвитку вихованців, зростання їх соціальної та емоційної зрілості, прилучення до рідних українських джерел.

Галина ЯКУБОВИЧ

ЧЕРНІГІВСЬКЕ МІСТО СИБІРУ

Томськ – старовинне сибірське місто на р. Тамь, обласний центр. Заснований у 1604 році. Населення 524 тис. чоловік. Машинобудування і металообробка, хімічна, деревообробна, харчова промисловість. Найдавніший у Сибіру університет (заснований в 1878 р.). Науковий центр Сибірського відділення РАН. Місто надзвичайно багате архітектурними пам'ятками, в тому числі й справжніми шедеврами дерев'яної архітектури. Багато мандрівників минулих століть називали Томськ найкрасивішим містом азійської частини Росії.

Пам'ятає Пушкінські рядки: «У лукомор'я дуб зелений...»? Хто у дитинстві не захоплювався таємничою казковою країною, описаною поетом у першій пісні поеми «Руслан і Людмила»? Але мало хто знає, що ця легендарна країна лежала, згідно з середньовічними картами, в нижній течії Томі, тобто саме на території сучасної Томської області. На карті французького географа Г. Самсона, опублікованій у 1688 р. в Римі, так і написано – Лукомор'я. Через Лукомор'я древні

новгородці торували собі шлях у Сибір.

У столиці стародавнього Лукомор'я - Томську - мене мав приймати голова неофіційного чернігівського земляцтва Михайло Худобець, з яким я ще задовго до подорожі познайомився через Інтернет. Він гарантував розташування в місті і багату культурно-журналістську програму. Зустрілися з Михайлом Яковичем біля центрального корпусу Томського університету і спочатку поїхали на його робоче місце - в офіс ЗАТ «Томськнафта» на Дально-Ключевській вулиці.

Кілька слів про Михайла Худобця. Він – корінний чернігівець, але з 1960 року мешкає в Томську. Приїхав сюди вчитися після служби в армії та й пов'язав подальше життя з Сибіром. Працював оператором нафтопромислу, майстром й інженером із дослідження свердловин, був комсомольським ватажком і профспілковим діячем. Почесний нафтовик Росії, член Спілки журналістів Російської Федерації, автор книги «Во власти долга». Маючи неабиякі зв'язки в місті, вирішив об'єднати вихідців із Чернігівщини. А таких у Томську виявилося чимало – приблизно 30 чоловік. І що дуже вагомо, майже всі вони добре знані в місті і регіоні: лікарі, науковці, педагоги, заслужені нафтовики. До створення офіційної організації справа не дійшла, але томські чернігівці беруть участь у багатьох заходах, які проводить Центр української культури «Джерело». Михайло Якович запропонував таку програму дій: «Зустрічі з земляками розпочнемо завтра. Зараз же поїдемо на квартиру, де житимеш. Вона належить моему синові.

Чудовий вид із вікна, і поруч із будинком – річка Томь. Якщо забажаєш, то можеш скупатися».

Ми поїхали на Заозерний провулок у старовинну частину Томська, яка має назву Заозер'я. Сто років тому тут було невелике озеро, але з часом висохло. Щоправда, залишилась вулиця з назвою Набережна озера, хоча самого озера вже давно немає.

Назавтра я встановив своєрідний рекорд у власній журналістській практиці – упродовж дня взяв шість інтерв'ю. Цьому посприяв Михайло Худобець – людина надзвичайно енергійна й невгамовна.

О 9-й ранку ми завітали на невеличке приватне підприємство «Абісіб», де виробляють однойменний відомий медичний препарат. Це екстракт ялицевого масла, який оздоровлює людський організм: очищує «брудну» кров, покращує стан людини після хіміотерапії, радіаційного опромінення, підвищує імунітет. Винахідником

«Абісібу» став Микола Якович Костеша, уродженець Чернігівщини.

З «Абісібу» поїхали до Томського державного університету на зустріч із професором Едуардом Ісааковичем Черняком.

– Я народився і виріс у Чернігові, в районі П'яти Кутів, – розпочав розповідь про себе. – У 1959 році закінчив міську школу №8. З 1962 по 1965 роки проходив у Томську строкову службу. Після армії вступив до Томського університету і з тих часів «приріс» до Сибіру. Свій шлях у науці починав із молодшого наукового співробітника, певний час навіть очолював обласний краєзнавчий музей. І досі цікавлюся краєзнавчою та історичною роботою.

Незважаючи на значну відстань між Черніговом і Томськом, Едуард Черняк не пориває зв'язків із батьківщиною. Встановив співробітництво між Томським університетом і Чернігівським педуніверситетом імені Тараса Шевченка. Розроблені і здійснюються спільні проекти (наприклад, філологи обох навчальних закладів досліджують роль слов'янської культури в освоєнні Сибіру), історики, філологи та філософи Томська і Чернігова зустрічаються на багатьох наукових конференціях.

Зайшовши до стін найстарішого в азійській частині Росії вищого навчального закладу, я не зразу з нього вийшов. Бо Едуард Ісаакович довго водив коридорами, кабінетами й аудиторіями, розповідаючи про історію Томського університету. Показав музей археології та етнографії Сибіру й університетський гербарій, заснований наприкінці XIX століття першим вченим-садівником університету П.М.Криловим. У приміщенні гербарію збереглась значна частина початкового інтер'єру цього чотирикімнатного кабінету: довгі масивні дерев'яні столи, старовинний годинник із гучним, але хрипливатим боєм, високі поліровані шафи, заставлені рядами коробок із тисячами гербарних листів. Цікаво, що зразки рослин досі монтуються на блакитному папері, запас якого також був зроблений засновником гербарію. У великому бо т а н і ч н о м у саду, який оточує університет, побачив могилу відомого мандрівника, вченого й дослідника Сибіру, Китаю та Монголії XIX століття Григорія Потаніна (помер у 1920 році). Тут ще кілька професорських могил. Томський д е р ж а в н и й університет – це велика і надзвичайно цікава «країна», через яку і весь Томськ

нерідко називають Наукоградом.

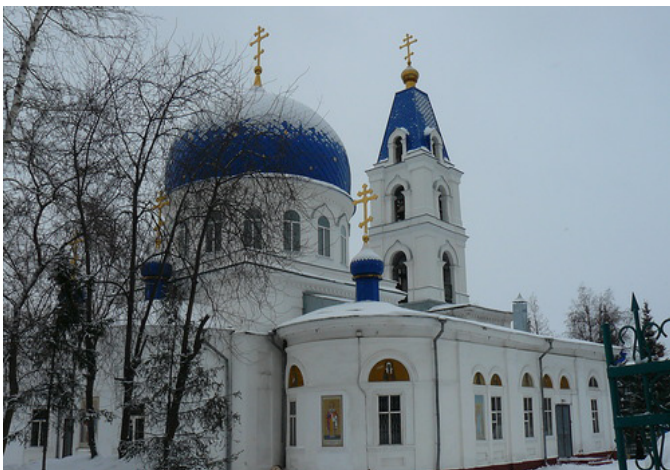
Наступним чернігівцем, з яким мене познайомив Михайло Худобець, став доцент кафедри теорії і практики журналістики, заступник декана факультету журналістики Томського університету Владислав Губський. Народився він у переможному 1945 році в селі Безуглівка в Ніжинському районі. Через три роки батька Владислава Володимировича, вчителя математики, арештовують і за 58-ю статтею засуджують на 10 років таборів. Невдовзі після цього В.В.Губський разом із матір'ю переїжджає на Середній Урал, у місто Верхня Салда Свердловської області, де жив його дід. Подальше життя Владислава Володимировича було пов'язане зі Свердловськом і Львовом, а з 1974 року з Томськом. Тут він спочатку працював у редакції молодіжної газети «Молодий ленинець», згодом – на кафедрі журналістики філологічного факультету ТДУ, на базі якої у 2004 році був створений окремий факультет. Владислав Губський – один із найавторитетніших журналістів Томської області. Це чесна і порядна людина, яка вміє досягати поставленої мети. Працюючи в газеті, він захищав людей від сваволі чиновників, тепер учить цьому своїх студентів – майбутніх журналістів.

Вихідці з Чернігівщини створюють і спортивну славу Томська. У 2002–2003 роках у місцевій футбольній команді «Томь» грав чернігівець Андрій Білоусов. А згодом чемпіоном Європи з пауерліфтингу став уродженець Ніжина Андрій Чесноков. З ним я зустрівся біля стін кафедрального Богоявленського собору, котрий, як виявилось згодом, також має певний стосунок до сіверської землі (але про це далі). Андрій запропонував поговорити в салоні власного автомобіля.

– Народився я в Ніжині в 1974 році. Мама, випускниця Гоголевого вишу, вибрала для вчителювання сільську школу в Томській області. В 15 років разом із батьками переїхав у Томськ, де із золотою медаллю закінчив середню школу, а в 1995 році з червоним дипломом – факультет фізвиховання ТДУ. Спортотом займаюся з дитинства і вважаю, що зміг досягти в ньому певних вершин, хоча, звичайно, межі спортивної досконалості немає. У 2004 році став чемпіоном і рекордсменом Європи з пауерліфтингу, був рекордсменом Росії і світу. Але зараз вирішив відійти від великого спорту, щоб захистити докторську дисертацію з проблематики підготовки фахівців у царині фізичної культури.

– Андрію, а чи буваєш на батьківщині?

– Дуже рідко. В Новгород-Сіверському районі живе моя бабуся, то інколи провідую її. Та й друзі дитинства залишилися на Чернігівщині.

Чимало чернігівців є серед томських медиків. Серед них і кандидат медичних наук Наталія Просекина – молода, привітна, красива жінка зі щирою українською душею.

– Народилась я в Олександрівці Бобровицького району, вчилася в Києві, згодом у Томську. Тут і заміж вийшла, народила сина. Він навчається в Києві і дуже хоче оселитися в Україні. А я ще не вирішила, залишати Томськ чи ні. Тут я маю хорошу роботу й авторитет серед колег і пацієнтів. В Україні ж треба буде все це доводити, – розказала вона мені.

У Томську багато храмів. Найкрасивішим із них, без перебільшення, є Воскресенська церква, збудована в рік заснування міста – 1604-й. Своєю архітектурою вона нагадала мені храми Тотьми, хіба що тільки прикрас – картушів – немає. Якщо включити силу уявлення, то можна порівняти Воскресенську церкву з кораблем-вітрильником. З цим храмом також пов'язано кілька легенд. Як згадують старожили Томська, під час Великої Вітчизняної війни над Воскресенською церквою трапилось знамення – явлення Пресвятої Богородиці: рано вранці над золотими маківками храму спочатку з'явилася мара, а потім на її тлі чітко проявився образ Богородиці. У той час Воскресенським узвозом рухалося відділення солдатів, які й стали свідками чудесного явлення Богородиці. За одним із свідчень, це трапилось 19 листопада 1942 року, що співпало в часі з початком переможного наступу Червоної Армії під Сталінградом.

На подвір'ї Воскресенського храму знаходиться томський «Цар-дзвін». У 1897 році його відлив і встановив містянин Андрій Васильєв. Важив той дзвін 1005 пудів (більше 16 тонн). За часів воєнничого атеїзму він був знятий і відправлений на переплавку. Сама ж Воскресенська церква до 1995 року використовувалась як тир НКВС, гуртожиток будівельників, зерносклад, гараж і архів. Новий «Цар-дзвін» був встановлений у 2004 році, а витрати на його замовлення, процес виготовлення на заводі у Воронежі і доставку до

Томська взяв на себе місцевий бізнесмен Віктор Чурін.

Наступний день присвятив знайомству з історією міста та його архітектурою. Головним храмом Томська сьогодні є кафедральний Богоявленський собор. А одна з найцінніших його реліквій – це архієрейський посох святителя Феодосія Чернігівського, принесений у Томськ преосвященим Агапітом,

першим томським архієреєм (у 1832-1834 роках Агапіт (Вознесенський) був єпископом у Чернігові). Більше 70 років посох зберігався у запасниках Томського краєзнавчого музею, а в 2002 році завдяки патріарху Олексію II, нарешті, був повернутий Богоявленському собору.

Дерев'яна архітектура Томська – це казка! Вона – найголовніша і найкрасивіша пам'ятка міста, що робить Томськ неповторним і оригінальним. На жаль, до наших днів збереглися лише старі будинки кінця XIX – початку XX століття, але і в них очевидні традиції дерев'яного зодчества російської Півночі, російського бароко і класицизму.

І все це підсилене декоративністю, запозиченою у місцевих і східних народів. Величезну роль в архітектурі цих будинків відіграють захоплюючі витончені візерунки різного декору, аналогів якому в Росії немає. І ці споруди старого Томська створені руками звичайних народних умільців, зодчих-столярів

імена яких невідомі, а майстерність передавалась у спадок. Інструмент майстра був простим і невибагливим: гостро заточена сокира, пила, рубанок, набір долот і стамесок – ось і весь його арсенал. Але роботи народних майстрів відрізняються ювелірною точністю і чистотою виконання. На жаль, дерев'яній архітектурі властивий єдиний недолік – це загальний темний колір старіючого дерева. Темно-коричневі й сірі будинки мають гарний вигляд в ясні дні, коли їхні архітектурні деталі підкреслюються світлотінню, але в похмуру погоду вони втрачають свою чіткість і виразність. Крім цього, дерево – не вічний матеріал, воно потребує постійного догляду і реставрації. Чимало пам'яток дерев'яної архітектури сибірських міст втрачено, тому треба встигнути подивитись ті, які збереглися, ті, що овіяні поетичністю народної творчості.

Виконуючи одне із завдань експедиції – дослідження теми масових репресій – завітав у Томське обласне відділення «Меморіалу», яке розміщене в музеї історії політичних репресій, а саме: в колишніх підвалах-застінках НКВС. Екскурсію організував його директор, голова томського «Меморіалу» Борис Павлович Тренін. У музеї кілька камер для утримання арештантів, нари, кабінет слідчого, документи, знаряддя тортури.

– Ми намагалися відтворити обстановку, яка була тут у 1930-1940-х роках, – повідомив він. – Вдалося знайти людей, що пройшли через ці підвали, допити, тортури, суди, табори і заслання, але змогли вижити.

У жахливі роки більшовицької інквізиції будинок обласною управлінням НКВС і тюрма НКВС знаходились поруч, на відстані 50 метрів одне від одного. Щоб томичі не бачили, як з тюрми до управління на допити водять закривавлених і знесилених, між будинками прокопали підземну галерею, якою і ганяли туди-назад арештованих. Тривалий час не було відомостей про те, де знаходяться місця поховання розстріляних жертв репресій. Допомогла річка Томь, води якої на початку 1990-х розмили обривистий берег. З нього почали вивалюватися людські кістки і навіть окремі тіла, які у піщаному ґрунті не розклалися, а муміфікувалися.

На моє прохання скласти список уродженців Чернігівщини, репресованих на території Томської області, Борис Тренін відповів, що зробить це пізніше і вишле на мою електронну адресу. Бо ще не всі архівні документи пройшли комп'ютерну обробку.

Олександр ВОЛОШУК

На фото: церква у Томську; Михайло Худобець; «Джерело» святкує ювілей Миколи Гоголя.

ВШАНУВАЛИ ПАМ'ЯТЬ ГЕРОЯ

Башкортостан

У селі Новий мир Міякинського району Республіки Башкортостан відбувся День пам'яті, присвячений 90-річчю з дня народження Івана Васильовича Максимчи (1922–1985) – Героя Радянського Союзу, учасника Великої Вітчизняної війни, командуючого штурмовим загonom, капітана, який особисто зробив 136 бойових вильотів, декілька разів успішно приземлявся на підбитому літаку. Після війни працював пілотом, командиром корабля в цивільній авіації, в керівних органах цивільної оборони.

І.В.Максимча народився в українській селянській родині в селі Максимівка, яку ще на початку ХХ століття заснували чотири сім'ї рідних братів – переселенців із Чернігівщини. Саме вони від свого прізвища дали назву новому населеному пункту. В цій місцевості південно-західної Башкирії ще в дореволюційні часи було засновано чимало сіл українських переселенців – Дніпровка, Софіївка... Тут і сьогодні можна почути українську мову, побачити стародавні українські хати. За словами дочки героя, Тетяни Іванівни, батько завжди поважав культуру свого народу, вдома віддавав перевагу українській мові, часто їздив в Україну до родичів.

У сусідньому із Максимівкою селі Новий мир І.В. Максимча вчився в семирічній школі з 1931 до 1937 р. Звідси поїхав в Уфу вступати до аероклубу. Зараз Новомирівська загальноосвітня школа носить ім'я І.В. Максимчи. У 2005 році у дворі школи врочисто відкрили бюст героєві. Пам'ятник і вулиця імені І.В. Максимчи є також у районному центрі – селі Киргиз-Міяки, а в Уфі, на

будинку, де після війни жив ветеран, встановлено меморіальну дошку. Шкільний історичний музей вже 30 років веде пошукову роботу, збирає різні відомості про бойові подвиги та життя героя – фотографії, документи, листи, газетні статті, тощо.

День пам'яті І.В. Максимчи відбувся в сільському будинку культури у присутності керівництва району, ветеранів, їхніх родичів, вчителів та учнів школи, мешканців села. Зі сцени лунали привітання, спогади, пісні часів війни, виступи творчих колективів російською, башкирською, українською мовами. Офіційне звернення з нагоди Дня пам'яті героя до всіх його учасників надіслав Генеральний консул України в Нижньому Новгороді І.С. Мельничук. В урочистій обстановці керівнику шкільного історичного музею – активістці місцевої української громади, вчителю історії Любові Кабиш, було вручено подяки від Генерального консульства України та Республіканського національно-культурного центру українців Башкортостану «Кобзар» за багаторічну невтомну працю задля збереження й розвитку української культури.

Денис ЧЕРНІЄНКО,
м. Уфа

Відгуки

1 жовтня 2012
До пані Надії Онищенко.

Шановна Землячко!

Останнім часом я з приємністю читаю-проглядаю часопис "Український Дім". Цікава (для мене...) Ваша стаття "Чи важко вчити не Гоголя?". Жахає мене Болонська система: у приятельки моєї жінки син закінчив: гімназію і не знає, хто такий Есхіл...

Але я не про це. Я - про мову. Протягом мого життя українську мову збіднено як тисненням згори, так і комплексом нашої національної неповноцінності. Зникла двоїна: ніхто вже не каже "дві хаті" або "дві вікні", збіднено (наказом згори) відмінювання числівників. Ми тут на Заході казали

Зібрання творів у двадцяти п'ятьох томах.

А Вам вільно було казати лише "у двадцяти п'яти..."

Родовий відмінок усупілено з давальним: "річниця незалежності" зам. "незалежності!"

Яких тридцять років тому з'явилося фізично-огидне слово "витоки".

Українські "джерела" зникли:

Не певен, чи ще існує кличний відмінок...

А останнім часом заборонено (чи забуто?) степенування прикметників. Бож у мові російській немає такого явища. От саме тому я й пишу до Вас.

Читаю:

про більш ранніх предків...
у більш сприятливих умовах...
на більш високий щабель...

А треба було б:

про давніших...
за сприятливіших умов...
на вищий щабель...

У нас були форми: високий- вищий - найвищий - якнайвищий (або щонайвищий). У росіян є одна форма активних дієприкметників, котрої тепер нема в нас. У Франка маємо розвидняючий день...

Ця форма була типова для галицького варіанту української мови, зокрема я зустрічав її у видатного філолога Володимира Домбровського. Але якийсь із наших псевдомовознавців, вирішив (ще десь у 20-х рр. мин. сторіччя) буцімто це "русизм" – і форму вилучили з нашої мови. Російське тиснення, власний комплекс меншовартості та горе-філологи - ці три фактори призвели до окарикатурення нашої найбагатшої з усіх європейських - української мови.

Ігор КАЧУРОВСЬКИЙ,
м. Мюнхен

Яку спадщину ми охороняємо?

Пам'яткознавство

Уже вдруге Ніжин приймав учасників і гостей II Спаських міжнародних наукових читань. Два роки тому тут уперше зібралися науковці з України та Росії аби дослідити дев'яностолітню історію відкриття в нашому місті першого публічного музею. Пленарне засідання було присвячене ролі родини Спаських у соціокультурному просторі. На будинку на вулиці Гребінки відкрили меморіальну дошку, яка сповіщає про те, що тут у сім'ї священика Георгія Спаського у 1904 році народився відомий вчений - нумізмат, один з організаторів Ніжинського окружного історичного музею, археолог та мистецтвознавець, згодом - хранитель фондів відділу нумізматки Державного Ермітажу в Санкт-Петербурзі Іван Спаський. Його ім'я присвоєно Ніжинському краєзнавчому музею, і воно зблизило науку і культуру російського й українського міст.

У 2012 році виповнилося 115 років з дня народження брата Івана Георгійовича Феодосія Спаського - церковного й громадського діяча російської діаспори у Франції, дослідника історії церкви, професора Свято-Сергіївського православного університету в Парижі. І тому Ніжинський краєзнавчий музей, Центр пам'яткознавства НАК України і Українського товариства охорони пам'яток історії та культури, Інститут історії України НАК України, Національний історико-культурний заповідник «Гетьманська столиця», Ніжинський державний університет імені

Миколи Гоголя та Ніжинська міська рада запросили науковців з Чернігова, Києва, Харкова, Тернополя, Брянська, Санкт-Петербургу, Батурина і Глухова, Сімферополя, Краматорська, Дніпропетровська, Кривого Рогу, які вивчають регіональну історію, етнологію, церковну історію, пам'яткознавство, музейну справу - тобто ті сфери, у яких проходила

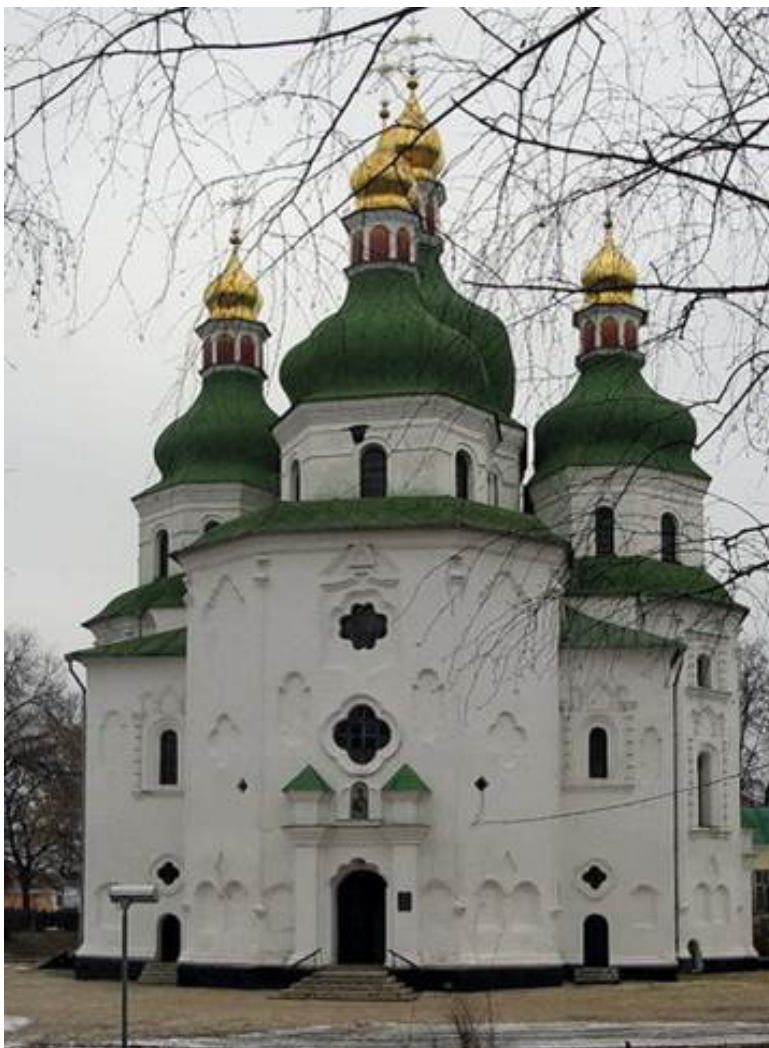
також з історичними пам'ятками Ніжина та відвідали меморіал «Героям Крут».

Зворушено ступали вперше українською землею внуки і правнуки Феодосія Спаського. Народжені в Парижі, вони зберегли в сім'ї не тільки російську мову, а й успадкували кращі родові риси: благородство, вміння почути інших людей, толерантність у стосунках з ними. Альона й Мішель Спаські вперше побачилися з нащадками дідових братів і сестри й одразу відчували духовну спорідненість з ними. З'ясували, що любов Мілі до кераміки - це від Євгенії Спаської. А сама Альона, як і її дід, добре знає церковний спів і керує хором у православній церкві в Парижі.

Як і два роки тому обговорювалося питання про створення в Ніжині історико-архітектурного заповідника. Ініціатива культурної громадськості міста, висловлена ще на початку 90-х років, залишається забюрократизованою в чиновницьких кабінетах. Час від часу ставляться пам'ятники, які не мають стосунку до української спадщини. А на реставрацію пам'яток української культури коштів не знаходять. То ж яку державність ми охоронятимемо? Таке запитання звучало в залі міської ради.

На нього може дати відповідь монографія «Основи пам'яткознавства», написана сімнадцятьма українськими авторами і презентована під час наукових читань доктором технічних наук, провідним науковим співробітником Центру пам'яткознавства НАН України та УТОПІК Леонідом Гріффіном.

Надія ОНИЩЕНКО

діяльність представників родини Спаських.

Співорганізатори поставили також за мету популяризацію й пропаганду історико-культурної спадщини та демонстрацію інфраструктурних можливостей півдня Чернігівської області, зокрема Ніжина та Батурина, в межах наукового туризму. Тому другий день читань відбувся в Батурині. Учасники ознайомилися

Естонія

Інтернет-новини

День Незалежності України 24 серпня 2012 року, українське земляцтво Сілламає "Водограй" відзначило в місті Анталія (Туреччина) за запрошенням громади «Українська родина» та міської ради міста Анталія.

Громада створилася у 2009 році за сприяння активістів Віти Михайлової, Наталки Брюханової, Олександра Рябченка. Діяльність проводиться за громадським (допомога співвітчизникам) та культурним напрямком. Громада щорічно організовує дитячі свята, Шевченківські читання, святкування Дня Незалежності України, співпрацю з українськими газетами.

У серпні 2012 року вперше були проведені Дні української культури в Анталії.

Відбулися зустрічі з державними представниками Туреччини, зустріч з правлінням громади «Українська родина», святкова хода учасників фестивалю та проживаючих в Туреччині українців містом, концерт-відкриття фестивалю на майдані міста, виставка українських майстрів народно-прикладного мистецтва, гала-концерт у культурному центрі-салоні «Аспендос», круглий стіл керівників організацій УВКР; знайомство з містом Анталія під час екскурсії та подорожі морем. У заходах брали участь представники України та зарубіжжя: УВКР (Українська Всесвітня Координаційна

Рада), товариство «Україна Світ», заслужена артистка України, композитор, поетеса, співачка Леся Горова; народний фольклорно-етнографічний ансамбль «Вербиченька» (сmt. Нова Водолага Харківської області, Україна), фольклорний гурт «Щедрик» (м. Хмельницький), хор «Щаслива родина» (м. Київ), родинний вокальний гурт «Барвінок» (м. Пушкіно, Росія), ОВ «Український сувенір» (м. Київ), волинська майстриня, вишивальниця І. Малінарська, співачка О.Мерджан та танцюристка Т.Коробейнікова (Анталія, Туреччина).

Українське земляцтво Сілламає "Водограй" Естонії представило інформаційні матеріали: інфолисти "Водограй", презентації недільної школи, ансамблю та земляцтва "Водограй", диск ансамблю "Водограй" та інші матеріали. У фестивальных концертах виступив ансамбль недільної школи земляцтва «Рушничок», на виставці були представлені колекція герданів та в'язані ляльки Світлани Сташкевич, рослинні обереги Іанни Вилу, колекція картин Лідії Житнік (техніка вишивки стрічками), картини Олександри Мельнікової (техніка батік). Учні недільної школи земляцтва "Водограй" О. Мельнікова та А. Мельніков провели майстер-класи з виготовлення українських мотанок.

Світлана Мишак, керівник об'єднання «Колорит» (сmt. Нова Водолага), провела майстер-клас Петриківського розпису. 'А волинська майстриня, вишивальниця І. Малінарська з Луцька, представила різні вишиванки.

Особливе місце у виставочному салоні зайняв Рушник

національної Єдності - оберег нашого народу, створений представниками усіх областей України та чотирьох діаспор у 2007-2008 році.

Рушники вишивали понад 1340 осіб різних національностей, віросповідань та політичних уподобань. Рушник представили автори проекту Т.Степаненко та М. Степаненко з ТОВ «Український сувенір».

Висловлюємо подяку організаторам громади «Українська родина», їх родинам за щирю гостину, сердечний прийом.

Особлива подяка меру міста Анталія Мустафі Акайдину, відділу культури.

Дякуємо за підтримку заходів голові УВКР Михайлу Ратушному, голові секретаріату УВКР Ользі Кобець, голові секретаріату товариства "Україна-Світ" Аллі Кенедзері, заслуженій артистці України Лесі Горовій.

Особлива подяка батькам за підтримку поїздки учнів недільної школи земляцтва "Водограй" на фестиваль.

Лариса ЖИТНИК,
голова українського земляцтва
"Водограй", Естонія

Канада

21 вересня 2012 — 1–3 липня у Мюнхені у приміщенні Українського вільного університету (УВУ) відбулася міжнародна наукова конференція «Україна на історіографічній мапі міжвоєнної Європи». Серед її організаторів, крім УВУ, були Східноєвропейський інститут ім. В'ячеслава Липинського (Філадельфія), Центр досліджень історії України ім. Петра Яцика (Канадський інститут українських студій Альбертського університету), Український науковий інститут Гарвардського університету, Інститут історії України Національної академії наук України та відділ історії Східно- та Південно-Східної Європи, Історичного семінару (Мюнхенський університет ім. Людвіга-Максиміліана). Заснований у Відні ще 1921 р., УВУ невдовзі перенісся до Праги, а з 1945 р. — до Мюнхену. Вже у міжвоєнний період він був не лише вищим навчальним закладом для української молоді, яка опинилася на еміграції, а й однією з чільних наукових інституцій із дослідження української історії в Європі. Тож не дивно, що на конференції раз-у-раз поверталися до міжвоєнного історіографічного спадку УВУ та його професорів.

На конференції було проведено шість тематичних секцій. 1 липня тон конференції задав проф. Андреас Каппелер у вступній доповіді «Що таке Україна? Що таке Європа? Що таке історіографічна мапа?», поставивши низку важливих питань: які території слід розуміти під міжвоєнною Україною? Кого вважати українським істориком? Хто були емігранти з України? Де проводилися українознавчі дослідження? Який був зв'язок з неукраїнськими вченими? Окрему увагу проф. Каппелер присвятив змісту історичної роботи у міжвоєнний час, провокативно запитуючи: що можна вважати українознавчими студіями? Які історичні школи існували на еміграції? Яким чином історіографічна ситуація у країнах розселення впливала на їхні дослідження? Чи мала на них вплив радянська історіографія? Які специфічні теми розроблялися істориками-емігрантами? Як політична ситуація в міжвоєнній Європі позначилася на історіографічному процесі? Відповіді на ці та багато інших питань, підкреслив доповідач, допомогли б визначити місце України на історіографічній мапі Європи.

2 липня секцію «Переосмислення революції» розпочав проф. Марк фон Гаген доповіддю «Павло Христюк: спроба постколоніального переосмислення його історії української революції», в якій розповів про долю Христюка, його повернення в радянську Україну та його концепцію історії української революції. Проф. Владислав Верстюк у доповіді «Рефлексії міжвоєнної української еміграційної історіографії на поразку визвольних змагань» зосередився головню на візіях української революції Михайла Грушевського, Володимира Винниченка та В'ячеслава Липинського, чий пояснення використовувалися не лише в академічній полеміці, а й у політичній боротьбі між різними

групами еміграції і були реанімовані в незалежній Україні. Цю ж думку про історичні праці як інструмент політичної боротьби розвинув Олег Павлишин у доповіді «‘Соборницька’ ідея в дискурсі еміграційної історіографії української революції», вказавши на заангажованість авторів в історичних подіях.

Наступну секцію «Історики державної школи» відкрив проф. Зенон Когут доповіддю «Habent sua fata libelli: біографія Петра Дорошенка у викладі Дмитра Дорошенка», в якій виклав історію написання Дмитром Дорошенком книги про свого відомого предка та оповів про обставини її виявлення та публікації у 1985 р. Доповідач також зробив її порівняльну аналіз з монографією польського вченого Яна Пердені про Петра Дорошенка, що, подібно до книги Д. Дорошенка, була опублікована через багато років по смерті автора. Проф. Франк Сисин у доповіді «Грушевський та Липинський в історичних дебатах» виклав суперечливі візії на добу Хмельницького двох визначних українських істориків та наголосив на винятковому значенні для української історичної думки та політичного дискурсу книги Липинського «Україна на переломі».

Доповідач звернув увагу, що зазвичай про Липинського говорять як про історика державницького напрямку, недооцінюючи його трактування нації та народу, як і намагання підважити традиційну польську історичну схему.

Третю секцію «Люди та інституції центрально- та західноєвропейської еміграції» розпочав Вадим Ададуrow доповіддю «Конструювання Ільком Борщак митологічного образу сприйняття України у Франції у XVII–XIX ст.». На підставі проведеної ним перевірки архівних джерел дослідник виявив різномітні фальсифікації, до яких часто вдавався Борщак, і які, на жаль, увійшли до сучасної української історіографії. У доповіді «Життя та діяльність Степана Рудницького у Відні та Празі у 1921–1926 рр.» проф. Івідо Гаусманн висвітлив еміграційну діяльність відомого географа в контексті європейської наукової думки і зробив висновок, що саме виключення Рудницького із німецько-австрійського наукового середовища спричинило його повернення в радянську Україну. У доповіді Тетяни Боряк «Український історичний кабінет і феномен Празького архіву» йшлося про роботи Аркадія

Животка та очолюваної ним архівної установи — Українського історичного кабінету. Проф. Микола Шафовал у доповіді «Український науковий інститут у Берліні та історія як наука» проаналізував діяльність цієї еміграційної інституції та розглянув її праці на історичну тематику, зазначивши, що в міжвоєнний період наукові установи часто симпатизували політичним організаціям і рухам (в даному випадку інститут стояв на близьких до монархічно-консервативної думки ідеологічних позицій).

3 липня секцію «Вдома і на еміграції: українська історіографія в міжвоєнній Польщі» відкрив проф. Леонід Зашкільняк доповіддю «Українська історіографія у міжвоєнній Польщі: шляхи легітимзації національної історії». Він зазначив, що, попри постійне напруження в стосунках українського політикуму й громадськості з польською владою, українські історики зуміли використати наявні можливості для збагачення української національної історичної думки. Андрій Портнов у доповіді «Писання української історії на еміграції. До проблеми різноманітності персональних стратегій у міжвоєнній Польщі» говорив про персональні стратегії істориків-емігрантів, можливості їхньої «академічної асиміляції» та залежність кар'єри від політичних preferenцій, контактів з неукраїнськими середовищами та тематики публікацій. У доповіді проф. Ярослава Грицака «Школа Буяка та її український вимір» висвітлено ставлення Францішка Буяка до українців та українського питання та показано, що в ній був представлений весь політичний спектр тодішньої Польщі, а сама школа мала виразно багатонаціональний характер. Проф. Михаель Мозер у доповіді «Ми та інші: Історія української літературної мови Івана Огієнка з перспективи аналізу дискурсу» представив ретельну аналіз мови цієї популярної праці в контексті творення вченим образів «нас» та «інших».

У секції «Діалог понад границями» Оксана Юркова у доповіді «Вшановуючи Патріарха: реакція на смерть Грушевського поза межами радянської України» акцентувала на кількох рівнях вшанування визначного історика, зокрема на некрологах, газетних повідомленнях та масових громадських заходах. Доповідь проф. Сергія Плохія «Схід та Захід разом: українські історики та початок Другої світової війни» була присвячена взаємодії вчених у 1939–41 рр., головню галицьких та київських науковців, що стала можливою після «золотого вересня» 1939 р.

Завершилася конференція круглим столом «Баланс української історіографії між війнами». Учені відзначили, що, попри плідну дискусію, багато питань не вдалося обговорити, причому прогалини залишаються як на фактологічному, так і на теоретичному рівнях, і це заохочує до подальших студій. Матеріали конференції готуються до публікації.

На фото: під час засідання однієї з секцій: Марк фон Гаген, Владислав Верстюк і Олег Павлишин

ПРО УКРАЇНУ З АМЕРИКИ

Видання

Життя Діни Грудіної починалося в АЛЖІРІ. Це була російськомовна аббревіатура Акмолінського табору дружин зрадників батьківщини. А продовжилося в Ніжині, де народився і активно працював на ниві театральній і громадській її батько Дмитро Грудина. Після навчання в Гоголевому виші й учительської праці в нашому місті вона викладала математику й музику в Києві, співала в знаменитому хорі народного артиста України Віктора Іконника, якого називають засновником камерного хорового виконавства в сучасній українській музичній культурі. А в 1997 році вже з власною родиною переїхала в Нью-Йорк. Звідти наприкінці 2009 року вона прислала в Ніжин, написані українською мовою, спогади про батьків, родичів, викладачів і колег, які попри всі труднощі її біографії, допомагали дівчині зростати і професійно, й духовно.

Опубліковані в «Деснянці-вільній», «Слові Просвіти», а згодом – окремою книжкою «Як це було», невеличкі есе отримали жваві зацікавлені відгуки не тільки від ніжинських і київських читачів. Жіноча доля на тлі історії виявилася типовою для покоління, яке народилося і виховувалося в радянській державі. Тоталітарна система жорстоко розправлялася з будь-якими проявами вільнодумства.

Як же виживали в таких умовах інтелектуальні, витончені натури? Саме завдяки родинним цінностям...Після таборів і заслань, звільнень з роботи за «український буржуазний націоналізм» чи «сіонізм» батьки обирали для своїх дітей професії

не пов'язані з політикою. Для Діни шлях у майбутнє прокладався через математику й музику. Від своїх талановитих батьків вона успадкувала й передала дітям і внукам музикальність, працелюбність, толерантність, повагу до оточуючих. Ці риси сприяли їхньому життєвому успіху. Їх пригадали через 50 років учениці Діни Дмитрівни в Ніжинській міській школі №3 Олена Савчук і Лариса Корчева. Їм в числі інших ніжинських знайомих Діна Грудіна прислала другу книжку своїх споминів.

Для того аби молодше покоління зрозуміло причини їх переїзду в США, вони разом з чоловіком, науковцем Олександром Житомирським, поділилися російськомовною «Нашої пам'яті мозаїкою». Це вже не просто сімейна хроніка, а роздуми про причини поведінки своїх попередників в тій чи іншій історичній ситуації, посилення на істориків і письменників, чия совість болить людськими втратами: Івана Буніна, Анну Ахматову, Данила Граніна, Василя Гроссмана, Віталія Коротича, Бориса Чичибабіна. Лаконічний текст, як і попередній, легко читається. Діна з Олександром виявили здібність до відбору фактів і гарний смак до деталі, який за Йосипом Бродським зріднює пам'ять з мистецтвом.

Видрукувавши в США нове видання напередодні власного 75-ліття, Діна Грудіна зробила подарунок не тільки собі, своїй родині, друзям, а й читачам, які цікавляться рідною історією і, можливо, знайдуть тверді моральні орієнтири у власних ролинах...Я ж хочу пригадати епізод, про який Діна Дмитрівна не написала, а розказала мені по телефону.

Якось занедужавши, вона викликала таксі, яке безкоштовно підвозить пенсіонерів до лікаря. Це в Нью-Йорку, а не в нас! У салоні автомобіля побачила український прапорець.

– Вам подобається такий прапорець, – запитала англійською в немолодого водія.

– Так. Бо це прапорець моєї батьківщини.

– І моєї також, – відповіла Діна українською мовою. І вони почали жваво обговорювати політичну ситуацію, яка складалася в їхній Україні.

Надія ОНИЩЕНКО

На фото з обкладинки книги Діна Грудіна й Олександр Житомирський